

DISPUTATIONUM POLITICARUM
NONA,
DE
MAGISTRATU,
QUAM PRÆSIDE
M. MICHAELE VVENDELERO P. P.
proponit
TOBIAS HERZOGIUS Longofalifsâ-Thur.
die 1. Octobr. in Auditorio minori.

WITTEBERGÆ
Ex Officinâ Typogr. MICHAELIS BENDT ANNO 1646

a. CXXV. 39.

Coll. diss. A
131, 39

DISSERTATIONUM POLITICARUM

ROMA

MDCCCLXXII

MAGISTRI

GRAN FRASCO

M. MICHAELIS VON DELLENBACH P. P.

PROFESSOR

TOBIAS HERZOGIIUS LONGOLINIUS

et cetera in ditione

WITTEBERGA

Ex Officina Typographica Anno 1772

Handwritten scribbles

DE hinc ad Magistratus pergimus, quos nō accipimus cum Theologis pro quāvis potestate Politicā, sed pro eā, quæ summæ subicitur. Hujus quia maxima analogia & latitudo est in diversis Rebus pub. difficulter potest eorum essentia unā communi definitione comprehendī. Hinc Aristoteles per partes Magistratum definit, qui scilicet consilii publici, iudicii & imperii particeps sit

II. Maximè proprium ait magistratum esse *Magistratus*. Quā de causā Ecclesiasticos hinc excludit. In primitivā Ecclesiā vix ullā leguntur Ecclesiastici usi fuisse potestate. Postea plus juris subinde sibi acquisiverunt, & Justinianus permittit Clericis, ut in civilibus nonnullis judicent, sed cum provocatione ad præsidem. Nunquam tamen perfecta jurisdictio Episcopis fuit concessa, ita, ut ferro, lictoribus, apparitoribus aliisve jurisdictionis signis usi fuissent. Carolus M. unicuique ante latam sententiam fecit copiam appellandi à seculari iudice ad Episcopum, quæ erat sanctio Theodosii, à Carolo resuscitata, & repetita ab Innocentio III. Hic tamen eam non probat, cum distinguat Jurisdictionem Papalem à regiā, & illam collocet in corripiendis peccatoribus. Sed ex consuetudine locorum totam hanc controversiam decidendam putamus.

III. Excludit Aristot. etiam iudices, quos in Repub. Romanā quoque sejungit Sigonius à Magistratibus. Sciendum v. prætorem vel ipsum jus dixisse in causis gravioribus, vel iudicem, aut indicium dedisse per verbum: Do. Hos iudices datos separat Sigonius à Magistratibus, quia nec ordinarii erant, nec propriam habebant

jurisdictionem, sed judicabant vi ejus, cujus mandato causam suscepissent.

IV. Si verò in genere aliquid dicendum sit de Magistratû, erit potestas ordinaria ex Lege, à majestate concessa, ad gerendas res Reipub. Potestatem enim maximè requiri in Magistratû *Aristot 4. Pol. c. 15.* docuit, quia est vicarius summæ potestatis, cujus officium representare debet.

V. Convenit autem inter omnes, quantum scimus, potestatem latè dici, ut non tantùm imperium majus, sed & minores magistratus complectatur. An verò hæc potestas magistratum propria fuerit facta, an penes summam potestatem manserit, legis tantùm actione magistratibus concessa, olim disputatum fuit sub arbitrio Henrici V. equi sponcione factâ. Et Lotharius quidem accepit equum, negans communicari potestatem magistratib9: Azo v. consensû J Ctorum judicavit æquû.

VI. Neutrius tamen sententia sine distinctione stare potest. Nam quando magistratus ex præscripto superioris, aut ex lege judicat, imperium summæ potestatis est, quæ legem tulit, legis v. actio apud magistratû, quia facti quidem quæstio in arbitrio est judicantis, pœnæ verò executio non ejus voluntati mandatur, sed legis auctoritati reservatur. Undè à sententiâ secundum leges datâ non appellatur, sed à decreto prætoris, citra leges dato, quòd illic potestas sit majestatis, hîc prætoris. Quoties enim prætor corrigit & supplet, quoties Magistratus suâ auctoritate decretum interponit, potestas ad ipsum Magistratum pertinet.

VII. Nam Ulpianus eum, cui mandata jurisdictio est, distinguit à Magistratû, quod is nihil proprium habeat. Ex quo relinquit concludendum, magistratus suam

suam

suam habere potestatem propriam, quam aliàs mandare non possent. Hinc Proconsuli in provinciâ plenissimam concedit jurisdictionem, in quâ comprehendit etiam majus imperium. Eodem modo magistratus provinciales, quæstores rerum criminalium & arbitros sine legum præscripto propriam exercuisse potestatem statuendum est.

VIII. Præterea cùm Ulpianus magistratus sejungat ab iis, qui dantur extra ordinem, ita coarctanda est potestas magistratus, ut curatoribus non competat. Utrumque igitur in definitione addendum, tum ut à summâ potestate, tum ut à Curatoribus distinguatur Magistratus.

IX. Dividuntur Magistratus pro numero negotiorum & amplitudine Reipub. Romani enim reges contenti erant tribuno Celerum, quæstore & absente rege, præfecto urbis. Nos ab ipsâ naturâ magistratuum divisionem desumemus, quia eadem est differentia constitutiva & divisiva.

X. Imperium verò & jurisdictio accipitur generaliter, definiturq; potestas de quâcunque re cognoscendi & judicandi. Præterea in genere complectitur sub se imperium, tanquam speciem. In specie opponitur jurisdictio imperio mero, quod est habere gladii potestatem ad animadvertendum in homines facinorosos. Jurisdictio verò definitur potestas de publico introducenda juris dicendi & statuendæ æquitatis. Sed quia jurisdictio esset elusoria, nisi executionem conjunctam haberet, hinc nascitur imperium mixtum, quod causæ cognitionem conjungit cum executione & in dandâ possessione bonorum conspicitur. Cæteræ personæ publicæ, quæ imperio & jurisdictione carent, hisque

subjiciuntur, magistratus non sunt, sed magistratuum ministri.

XI. Versatur autem magistratuum cura primùm in in providentiâ de salute totius Reipub. cui oportet imprimis in Democratiâ & Aristocratiâ viros prudentissimos præfici, quales erant apud Athenienses novem Archontes & apud Romanos consules. His enim Reip. cura demandatur, quòd si unicuique daretur hæc potestas, voluntas diversorum vaga relinqueretur, & confusio culparum amica, gigneretur.

XII. Sed diligens adhibenda cautio, ne hic magistratus nimiâ armetur potentiâ, quòd non tantùm liberis Rebuspub. sed et Monarchiis sæpe perniciosum fuit. Undè Athenienses ostracismo potentiores & autoritate præstantes cives ejicere solebant, quod Aristot. non admodum improbat. Pisistratus enim nimiâ potentiâ Athenis & Decemviri Romæ obtinuerunt Tyrannidem. Apud Francos Pipinus regno exiit Pharamudi stirpem, quòd Major domus cum maximâ potestate creatus esset. Apud Suecos Gustavus eâdem viâ ivit in regnum, & Secechus Boleslao III. Polon. regnum eripuisset, nisi ab ipso præventus fuisset.

XIII. Occurritur autem potentiæ huic, vel si in plures dividatur, quâ ratione mutuâ intercessione collegarum dissolutum fuit imperium Trib. plebis, vel si committatur tantùm ad tempus, quâ de causâ dictatura fuit semestris; vel denique si opponantur propugnatores libertatis, quales erant Cosmi apud Cretenses, Ephori apud Spartanos, nuncii terrestres apud Polonos, Tribuni plebis apud Romanos.

XIV. Alius ordo magistratuum versatur circa redditus publicos & ærarium, quos ab inquirendâ pecuniâ

Quæ-

Quæstores dictos testantur. Errat enim, qui putat
Rempub. commodè sine arario posse subsistere. Si-
cut enim sine nervis homo ambulare non potest, ita
nec Respub. sine arario progredi potest, cum pecuniæ
dicantur nervi rerum gerendarum, imprimis bellica-
rum.

XV. In cæteris verò rebus opus est præsentariâ pe-
cuniâ ad sustentandam familiam regis, ad salaria magi-
stratum, ad præmia bene meritorum, ad sustentatio-
nem pauperum. Quin etiam ædificia publica, tam sa-
era, quàm profana, hinc restaurari debent. Cætera o-
pera publica partim ad munimenta, partim ad ornamē-
ta pertinent, quorum alteris non potest, alteris non de-
bet Respub. carere. Atque huic Magistratui præfecti
olim dicebantur ædiles.

XVI. Reliqui Magistratus exercentur circa justiti-
am. Sicut autem duplex est justitia; ita legislatorem
non tantum criminibus poenas definire, sed & benè me-
rita præmiis mactare oportet. Nihil enim magis de-
vincit magistratus subditis, quàm præmia, nec quic-
quam justius est, quàm virtuti precium reddere: nihil
denique magis incitat homines ad virtutis studium.
Parum enim prodest abstinere à vitiis, à quibus metus
poenæ homines abigit, nisi accedat etiam studium virtu-
tis, sine quo tota Respub. quasi exangue & emortuum
cadaver jacet. Proinde pleræque Respub. non rectè
severas se præbent in poenis, de præmiis nihil solliciti.

XVII. Hoc nomine commendatur senatus M.
Chami, quòd non tantum, quibus poenæ, sed & quibus
præmia debeantur, conquirat. Trajanum laudat Plinius,
quòd bonos cives faciat non poenis malorum, sed præ-
miis bonorum. Qui enim malè consultis impunita-
tem,

tem,

tem, rectè factis nullum præmium pollicetur, nec illos à crimine, nec hos deterret à laude. Quæ ratio admodum pulchra est, & melior, quàm illa Salustii in Jugurthâ, ubi dicitur: *in Repub. multò præstat beneficii, quàm maleficii immemorem esse.* Bonus segnior fit, ubi negligas: malus improbior. Neutrum quippe fieri convenit, cùm Respub. non minus detrimenti sentiat ex neglectû virtutis, quàm impunitate scelerum. Nec aliter incenderunt Romani suos cives ad fortia facta, quàm triumphis, coronis & publicis laudationibus.

XVIII. Hanc justitiæ partem, quia gratiæ plena est, princeps per se exercere debet: alteram satius est prætoribus & iudicibus committi, ita tamē, ut jus provocationis sibi retineat, ne neglectiæ justitiæ accusari possit, & ut metû iudicia magistratuum intra justitiæ terminos contineat. Regum enim officium proprium est, facere iudicium & justitiam.

XIX. Sed propterea non cogitur princeps iudiciis omnium rerum interesse, sicut Augustus sæpe in noxam traxit iudicia, aut sicut Severus in civilibus negotiis non minus, quàm pueris erudiendis diligens fuit. Justitiam enim facit rex, si probos præficiat iudices, eorumque iudicia regat, eò quòd ad se provocari patiatur, aut si exemplo Moysis graviores causas ipsas decidat, minores relinquat iudicibus. Nam iudicia negligere prorsus, contemptus opinionem parit in animis civium, eaque de causâ à Demetrio exercitus defecit, quòd dicas subditorum in flumen contumeliosè projecisset. Oportet autem pœnam adjici, ne temerè increbescant provocationes, aut vilescat autoritas magistratus.

XX. Alioquin multæ sunt causæ, quæ prohibent Principem ipsum lites quascunque audire. Quam enim

nim

nim propter negant, ex usû Principum esse, ut ad colloquia coràm coirent; propter eandem multò magis necessarium est, ut à frequenti conversatione subditorum abstineant, non tantùm, quòd illa contemptum pariant; verùm etiam, quòd levissima errata in principe habeantur pro flagitiis, interdum etiam ad imitationem rapiantur.

XXI. Præterea regis omnia debent comparata esse ad benevolentiam. Unde reges Ægyptii non tantùm interficere quenquam, sed & supplicia spectare prohibebantur. Nam Bruti crudelitatem auxit, quòd præsens necem filiorum spectaret. Laudem verò clementiæ perderet Princeps, si ipse judicia, quæ severè exerceri debent, obiret. Quapropter Germanicus non ipse seditiosos milites condemnare voluit, sed exercitui damnandos tradidit.

XXII. Diximus in iudice severitatem, puta convenientem, quæ non consistat in summo rigore, sed æquâ animadversione, requiri. Id quod ita esse, demonstrat Ambrosius ex Deuteron. *non miserearis ejus*, quod de iudice dictum est, ut explicat *Isidor. Pelusiot. lib. 4. epist. 89.* Neque enim in iudicio Cassiodoro assentiri debemus, scribenti, benigni Principis esse, ad clementiæ commodum, transilire interdum æquitatis terminos, quando sola misericordia est, cui omnes virtutes cedere honorabiliter non recusant.

XXIII. Hæc misericordia in iudice semper laudem non meretur, vocaturque injusta misericordia, quia non oportet impunita manere maleficia. Id enim pertinet ad quietem Reipub. Nec querelis aliorum, qui læsi sunt, aliter satisfacere possumus. His duabus rationibus ostendit Thomas in iis, quæ legibus definita sunt, non esse misericordiam faciendam.

B

Propte-

XXIV. Propterea iudex in condonando nimium facilem se præbere non debet, ne ad maleficia temerè quisquam profiliat. Facilitas enim veniæ incentivum tribuit delinquenti, multisque aliis peccandi fenestram aperit. Potest quidem leges civitatis temperare prætor; sed ut scelera puniantur, legis divinæ interest, sicut *Deuter. 2.* ratio adjicitur, quare justitia sit observanda, quia Dei est iudicium. Unde puniuntur divinitus non punientes scelera, sicut *Ambrosius 1. de offic.* probat, exemplo Saulis, quem contraxisse ait offensam, quòd miseratus esset Agag, hostium regem, quem prohibuerat divinâ sententiâ servari.

XXV. An igitur secundum leges debet iudex semper iudicare? Ubi lex sine dubitatione plena est, non tantum injuria fit legi, sed etiam in Majestatem peccatur, quia inferior potestas nequit superioris legem abrogare, cum ejusdem sit ferre & abrogare. Ferre autem leges, pertinere ad Majestatem, diximus superius. Iudex verò tantum est minister legis, quæ ipsi imponit necessitatem. Unde Baldus dixit, iudicem debere sequi regulas juris, & non conscientiam suam legibus adversantem. Non enim clementiorem lege iudicem oportet esse.

XXVI. Imò Baldus ait, etiam legem sine ratione non posse à minore infringi: & quod majus est, etiam arbitrium iudicis vult juri & æquitati illigare. Bonus iudex, ait *Ambrosius*, nihil ex arbitrio suo facit, aut proposito domesticæ voluntatis, sed juxta leges & jura pronunciat: statutis juris obtemperat, neque indulget propriæ voluntati.

XXVII. *Aristoteles* tamen *5. Ethic.* æquitatem alicui præfert justitiæ. Hinc iudici licet ex causis poenam legum

gum

gum minuere & intendere aut mutare. Verum autæ-
quitas locum habet, quando jus vel obscurum, vel nul-
lum est, aut consistit in commodâ interpretatione legis
& accommodatione æquâ ad circumstantias. Manife-
stò verò legi abrogare, tantùm principis est.

XXVIII. Si verò leges oppugnaverint honestatem,
pietatem vel naturam, fortiori potius potestati, nimi-
rum Deo & naturæ obediendum est. Non enim judex
tantùm suæ civitatis civis, sed totius mundi & Dei est, un-
dè horum legibus non minus tenetur. Quin etiam, quæ
rerum naturâ prohibentur, nullâ lege confirmata sunt:
& constitutiones contra bonos mores nullius sicut mo-
menti; ideoque his nemo tenetur, inprimis cùm tales
leges edantur ultra principum jurisdictiones. Ultra ve-
rò jurisdictionem non est parendum. Aliàs etiam ini-
quiora & inutilia rescripta principum magistratui ser-
vanda sunt propter rerum judicatarum & principum
autoritatem.

XXIX. Redimus ad personam judicis, quam oportet
scientiâ juris, quod redditura est, institutam esse. Si
turpe est nobili viro jus, in quo versatur, ignorare, quan-
tò melius possit increpari judex, cujus ædes volebat Ci-
cero, tanquam Oraculum, adiri debere: inprimis cùm
judex ignoranter procedens litem faciat suam.

XXX. Potest quidem ignorantia suæ ex parte me-
deri judex, si Jurisperitum adeat: sed miser est, qui ex
alieno pectore sapere cogitur. Nec excusatus est judex,
si malè pronunciatam à Jurisperitis sententiam exequa-
tur, quam ex officio suo corrigere aut mitigare debuis-
set. Quid verò si casus incidat, quem jura non definie-
rint. Ibi omnia, quæ non determinantur à jure, relinquū-
tur arbitrio judicis per doctrinam. Hoc verò arbitrium
sine prudentia interponi non potest.

XXXI. Deinde necesse est à crimine, quod damnaturus est, judicem immunem esse. Alioquin turpe est, judicem ab alio judicari. Xenocrates cum videret furem quendam duci ad patibulum, subrisit, quod magni fures minores morte damnarent. Hoc enim parit judici contemptum, quo nihil studiosius fugiendum est judici.

XXXII. Porro in ipso judicio maximè necesse est à judice justitiæ rationem haberi. Alioquin cum sit falsarius, punitur ob crimen falsi. Cum verò affectus justitiæ maximè obsistant, omnes oportet affectus in tribunalis vestibulo exui. Propterea enim solent judices sedere.

XXXIII. Apud Ægyptios & Thebanos fingebantur imagines justitiæ cœcæ & sine manibus, quod nec munera capere, nec oculos in cujusdam gratiam deflectere debeant. Munera verò vetant leges accipi à judice, quia excoecant oculos justorum, & prævaricatio sunt veritatis. Fraudem in Deum perpetrat, quia justitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniæ vendidit. Bonis malè utuntur, qui pro temporali lucro justè judicant: tales quippe ad veritatem non justitiæ defensio, sed amor pretii vocat, quibus si spes nummi subtrahitur, confestim à justitiæ confessione recedunt.

XXXIV. Debet igitur judex æqualiter utramque partem audire. Respectus enim personarum non habendus, sed utraque pars audienda. Magnum quoque ad rectum judicium momentum affert, si sententiam judex non præcipitet. Nihil enim tam contrarium est iudicio, quàm subito sine judicio decernere: & ad poenitendum properat, qui citò judicat: Item, in iudicando criminosa est celeritas. Quòd, si hic semel erratum

ratum fuerit, non detur consilii corrigendi potestas.

XXXV. Sed iudices denique relinquemus, & ad Censores pergemus. Ego, inquit *Polybius lib. 6.* arbitror uniuscujusque Reip. fundamenta esse mores & leges. Jam sicut legibus iudices, ita moribus præpositos oportet Censores. Omnes bene constitutæ Resp. censuram magnificerunt. Carthaginensium censuram præfectum morum nominat Probus: Atheniensium Suidas nominat *ἤθητες*, ad id creati solitos, ut notarent, qui publicè injuriosi fuissent. Apud Romanos primus censuræ autor fuit Servius Tullius.

XXXVI. Censorem vocatum putat Varro, quòd ad ejus censionem, id est, arbitrium, censeretur populus, & Festus, quòd rem suam tanti quisque æstimare solitus fuerit, quantum censor censuerit. Primum verò lustrum, quod Censores condiderunt, fuit undecimum: postea verò quovis quinquennio novum conditum fuit.

XXXVII. Duplex autem est officium Censorum. Primum consistit in numeri, ætatis, ordinis, conditionis, dignitatum, possessionum, civium æstimatione & descriptione, cujus utilitates vix verbis exprimere quisquam potest. Numerum enim civium scire oportet, ut suam potentiam cognoscat Resp. ne gravioribus se bellis implicet, quàm sustinere possit. Nec tantùm ad gerendum bellum multitudo civium cognosci debet, sed & in pace, quòd annonæ frumentariæ ratio haberi possit, item pomariorum ampliandorum & deducendarum coloniarum.

XXXVIII. De ætate quoque cujusque Reip. constare debet, non tantùm ad ordinandos tutores, sed quia

certis magistratibus certa ætas præfinita est. Ordinis quoque & conditionum seu statuum distinctio quantum prodest Reipub: ad differentiam nobilium & plebeiorum, civium & peregrinorum vel incolarum, ex cujus neglectu experimur magnas familias obliterari & novas prodire. Confert denique census divitiarum ad exæquanda tributa pro cujusque facultatibus.

XXXIX. Alterum officium, quod peculiariter Lipsius censuram vocat, in emendatione morum consistens, Julius Cæsar, utpote maximè necessarium, solum ferè retinuit. Censoris enim potestas privatim quoque in cujusque vitam inquirendi meritosque infamandi jus habebat, & quinto quovis anno de moribus judicabat. Hoc Censoris officium, teste Cicero-
ne, damnato nihil affert præter ruborem.

LX. Cùm autem in nostris Rebuspub. peccata adhuc multa increbescant, quæ legibus certis non puniuntur, ignominiam tamen afferant, omninò ex usu Reipub. est, ut censura reducatur. Vitia verò, quæ Censura maximè resecare debeat, quis omnia referre possit? Unum atque alterum tetigisse sat sit, ut ab iis progressus ostendatur ad cætera.

LXI. Nullus hodie contemptum religionis punit, quem apud Judæos Deus capite multari voluit. Turpe sit, cùm audiamus, Turcas aliquot plagis excipere, qui à consuetis precibus absunt, tam impunè sacra à Christianis negligi, quæ nunquam nisi cum publico damno Reipub. neglecta sunt.

LXII. Nec minus in cæteris peccatur, de quibus leges tacent. *Quam angusta, ait Seneca, innocentia est, ad legem bonum esse.* Quantò latius patet officiorum, quàm juris regula? quàm multa pietas, humanitas, liberali-

rali-

litas, iustitia, fides exigunt, quæ extra tabulas publicas sunt? Digna certè virtus est liberalitas, quæ maxime in Repub, floreat, non tantùm quòd ad verum usum divitias accommodet, sed plurima excitet ingenia, quæ adminiculis destituta, aliàs periissent. Verùm postquam censura evuluit, nec est, qui hanc civibus imperet.

LXIII. Quidnam est gravius vitium, quàm perfidia? Dupliciter enim reus fit, quia & nomen DEI in vanum assumit & proximum dolo capit? Prolixus essem, si omnia, censuræ corrigenda, vitia congregarem. Foenerari quid est nisi hominem occidere? Hodie summi quique viri hâc fraude ditescunt, quos nisi censores nemo notat. Prætereo avaritiam, morositatem, scurrilitatem, neglectum amicitia, incontinentiam & quænam sunt hujus genera quàm plurima, quæ Censoribus emendanda sunt.

LIV. Non minima adhuc pars est censuræ, in civium vitam inquirere, quod fuisse Areopagi officium Isocrates docet. Solon enim instituit, ut ab Areopagitis inquireretur, quid quisque Atheniensium ageret, & quo se quæstû sustentaret. Ipse Cæsar, cùm esset magister morum, privatas ædes ambiit, quomodo quisque viveret, percontans. Censorum enim esse, ait Cicero, populi civitates, soboles, familias, pecuniasque censere & coelibes esse prohibere.

LXV. Primùm enim quia rei familiaris fundamentum est conjugium, huic à Censoribus prospiciendum est, ut rectè instituat. Solon juvenem in sinu vetulæ pinguescentem notari voluit, quòd ea conjugia Reipub. inutilia putaret. Romani Censores ita rogabant maritos: *Et tu ex animi tui sententiâ uxorem babes*

habes? quam interrogationem cum eluderet cavilla-
tor. *Habeo, sed non ex animi tui sententiâ,* propterea
in ærarios relatus est. Tanta enim erat Censorum
reverentia, ut & condemnârent aliquem, quod in foro
stans oscitasset. Imò & in mores domesticos inqui-
siverunt. Cato Manilium à Senatu removit, quod
uxorem impudiciùs osculatus fuisset, scilicet inspe-
ctante filiâ.

LXVI. Proxima cura deflectitur ad institutio-
nem puerorum, non tantùm, ut unusquisque, quod
ex se natum est, educare cogatur, sed ut ita educet,
prout Reipub. conducit. Hic divites parentes à Cen-
soribus compellendi sunt, qui præ avaritiâ nolunt libe-
ros ad liberalia studia educare, ut ad sumtuosa studia,
quibus Respub. carere nequit, liberos potissimùm in-
stituendos darent.

LXVII. Tum verò inprimis luxuriosum illud
& delicatum instituendi genus censuram exigit. Nam,
ut nunc sunt mores,

Motus doceri gaudet Jonicos

Matura virgo; & fingitur artibus

Jam nunc: & incestos amores

De tenero meditatur ungui.

Nec verò virgines tantùm, sed in quo Reipubl. se
maximè misertum dicit Scipio Africanus, virgines si-
mul & pueri ingenui eunt in ludum saltatorium, quasi
membra ad id accepissent, ut incompositos dissolve-
rentur in motus, saltarent, cantarent & orbis saltato-
rios verterent.

LXVIII. Sed hæc intelligi volumus deluxoriosâ
& histrionicâ saltatione, quæ lauream saltando aucupa-
tur. Quid enim, ait Salustius, *psallere & saltare elegan-
tius,*

tius, quàm necesse est probare, adeò & ipse Semproniam reprehendit, non quòd saltare, sed quòd optimè scierit. Quæ verò honestam voluptatem aut corporis exercitium sibi propositum habet, prorsus contemni non debet, dummodo non sit nimia. Hæc de causâ Lacedæmonii choreas celebrârunt, & Socrates ipse saltavit.

XLIX. Quid dicam de neglectû rei familiaris? Quid de luxû? Huic tamen luxuriæ sedulò meta ponenda esset, non tantùm, quòd luxuria & avaritia sint duæ pestes, omnia magna imperia evertentes, sed quòd æmulatio mulierum excedat familiam. Quæ enim se sumtuosius comit, & per publicum notabiliter incedit, oculos juventutis in se illicit, suspiria adolescentum post se trahit, concupiscendi libidinem nutrit, peccandi fomitem succendit, ut, etsi ipsa non pereat, alios tamen perdat.

L. Mulierum levitati pigmenta nonnulla concedimus, sed virorum gravitate indigna putamus, quia

Fine coli medico forma virilis erat.

Usq; ad mundiciem corpus alere licet, non ultra. Nam & mundum ornatum personæq; conditioni accommodum multæ rationes suadent; sed luxuriosum improbamus, quòd luxuriosus indè æstimetur animus.

LI. Altera pars luxûs in cibo & potû consistit, de quo Seneca conqueritur. Quantò magis idem facturus, si nunc revivisceret, quando eò latius se diffundit luxuria, quò longiùs à censura abest. Profert Horatius cœnam sumtuosam, & Macrobius pontificiale convivium, quod sumtuosissimum putat; sed nihil illa omnia adhæc nostra, quibus etiam Heliogabulum superare nitimur, aut Lucullum, aut Metellum.

C

Nunc

LII. Nunc ad eos properamus, qui extra ordinem officia gerunt, quosque *Pompon.* Curatores vocat. Hi sunt, quibus officia committuntur extra ordinem sine lege aut consuetudine, quod indicat *Livius*, dum de Scipione scribit, quòd licet omnes centuriæ ipsi Hispaniam decrevissent, vix tamen ausus fuerit triumphum petere, quòd ad eum diem nemo triumphasset, qui sine magistratû rem gessisset.

LIII. Quia verò tot possunt Curatorum esse differentia, quot Magistratum, imò etiam plures, de singulis agere non possumus. Nonnulli enim arbitrariam & plenam accipiunt potestatem, ut Dictatores, Interreges & Proreges quidam, inque privatis causis arbitri, quos hoc loco præteribimus, & eos tantum considerabimus, quibus dantur mandata summæ potestatis extra ordinem exequendi.

LIV. Horum prima lex est: Nihil ultra mandatum agere. Illud porrò in curatoribus peculiare est, ut, mutata voluntate mandantis, ipsorum quoque officium desinat. Hinc etiam morte mandantis solvitur curatio.

LV. Maximè verò inter Curatores prominent Legati, qui ad alias Respub. destinantur, vel ad componendum pacem, vel jungenda foedera, contrahendas amicitias & conjugia, vel ad indicendum bellum, vel ad aliam rem quampiam conficiendum. Exigit autem jus gentium, ut securitas legatis præstetur, quippe nihil aliàs cum hostibus effecturis. Unde jus gentium invaluit contra eos, qui legatos pulsaverint, quia sancti habentur. Sancta enim sunt corpora legatorum, & sanctum nomen eorum apud omnes nationes. Sanctum

Quum autem, si Martiano credimus, dicitur à Sagminibus, id est, herbis, quas legati populi Romani ferre solebant, ne quis eos violaret, sicut legati Græcorum ferebant *κηρύκεια*.

LVI. Estque jus illud omnium gentium usu receptum, in primis Romanorum, qui non tantum legatos Tarquinij, etiam proditionis convictos, dimiserunt, sed & juvenes, qui Apollinatium legatos temerè pulsassent, dediderunt Apollinatibus. Nec facile invenias alicubi impunè violatos fuisse legatos. Cicero Corinthum refert à Romanis everfam, quòd legatos Romanorum durius Corinthii appellassent, eoque argumento contendit, Pompeium mittendum contra Mithridatem, qui & ipse Romanorum legatos violarat. Russi devicti sunt à Tartaris, quòd eorum legatos interemissent. Constantinopolitanis unà cum Francis bellum intulerunt Veneti, quòd eorum Oratorem, Henricum Dandalum, Emanuel Imperator malè excepisset.

LVII. Oportet autem legatos modeste se gerere in alienis terris, in primis, si petitum quidpiam veniant. Jure enim legatos Persicos interfecit Alexander Macedo, quòd filias Amyntæ ad concubitum flagitarent: & Stephanus Walach. 100. Tartaros ad repetendum regis filium missos occidit, quòd soli æquationem Walachiaë minitarentur. Est quidem Legatis autoritas suorum Principum defendenda, sed sine arrogantia & immodestia. Quis enim Democharis rusticitatem probaret, qui ad Philippum ab Atheniensibus missus, cum rex quæreret, quid posset gratum Atheniensibus facere? si, ait, te suspenderis. Quis Papilii Romani audaciam, qui regem Syriae Antiochum circulo circumscripsit, prohi-

prohibens indè pedem offerre, priusquàm respon-
derit?

LIX. Idcirco si duriora fuerint legatis mandata
injuncta, prudenti temperamento mitiganda sunt. Ni-
hil quidem de essentiâ mandati demutare possunt, sed
meliori tamen cum gratiâ, quod duriusculum est, cor-
rigere licet. Hâc in re Dionem laudat *Æmilius Probus*,
quod, cum Dyonisius omnes illustriores per eum expe-
diret legationes, ipse eas diligenter obeundo & fideliter
administrando crudelissimum nomen Tyranni suâ hu-
manitate texerit. Idque vel sui causâ legatis facien-
dum est, ne cum Augusti legato vapulent, aut gravius
quippiam experiantur. Nam *Basilus Musc.* cui-
dam legato pileum capiti clavo affixit,
quod rusticè caput te-
xisset.

In gratiam Præstantissimi & Doctissimi Dn. Re-
spondentis sequentia adposuit Præses.

*M*ilitiam peperisse decus majoribus olim
Indicium nomen cernimus esse tuis.

*Tu quoque majorum vestigia tanta secutus
Festinas factis accumulare decus.*

*Non Tibi Mavortis, sed Phœbi castra placebant,
In quæis vera Tibi gloria parta fuit.*

*Es mihi tu Princeps, sapiens quia Principe digna,
Atque tuos inter prima corona datur.*

Coll. di'ss. A. 131, misc. 39